

Discussie ouderenwoningen

Vanuit het ministerie komt het bericht dat steeds meer ouderen zo lang mogelijk zelfstandig willen blijven wonen. Met de toenemende vergrijzing meent de overheid dat er tot 2021 jaarlijks zo'n 44000 woningen geschikt voor ouderen moeten bijkomen. Alert wil hierover in gesprek met EH. Dit stuk is bedoeld als uitgangspunt voor de discussie.

Inleiding:

Nu de verzorgingshuizen voor ouderen worden gesloten, is er een gat gevallen tussen het zelfstandig kunnen functioneren van ouderen en opnames in de verpleegzorg. Ook is het beleid om ouderen te huisvesten, te begeleiden en te verzorgen vanuit de overheid gedecentraliseerd en is het een lappendeken geworden die per gemeente (prestatieafspraken) gestalte krijgt. In de praktijk kan dat veel verschillende problemen opleveren, maar zijn er ook overeenkomsten te benoemen op grond van leeftijd en gezondheid van ouderen. De begrenzing dient voor woningcorporaties te zijn:

- Tref voorzieningen om het zelfstandig wonen zolang mogelijk te ondersteunen
- Zorg voor signalering en verwijzing van problematiek naar mantelzorg, medische zorg en verpleegzorg.

Kaders voor ouderenhuisvesting:

- Huisvestingswet: er zijn voorrangregels voor de toegang naar passende seniorenwoningen.
- Er worden kosten vergoed van woningaanpassing en verhuisvergoeding voor ouderen (WMO).
- Er zijn voorrangregels bij woningcorporaties om de overgang van een (ruime) sociale huurwoning naar een seniorenwoning te stimuleren (van Groot naar Beter en labeling voor doelgroepen).

Te maken beleid dient binnen deze kaders te blijven, al is er een marge voor toewijzing in gemeenten. Het is bekend dat Eigen Haard vooral getalsmatig woningen labelt voor ouderen en niet op inhoudelijke gronden. Dat komt doordat de inhoud en staat van de woningen niet altijd bekend is. Voorbeeld: als er kamers uitgebroken zijn om meer woonruimte te hebben zijn er veel minder 5 kamerwoningen dan gedacht. Eigen Haard is nu bezig met een "labelcheck".

Benodigd maatwerk:

- Deel ouderen qua leeftijd in 2 leeftijdsgroepen: in actieve ouderen van 65 tot 75/80 jaar en niet actieve en zorgbehoevende ouderen van 75/80 jaar tot 100 jaar. Voorbeeld: de 1e groep ontwikkelt soms zelf woongroepen om kosten te drukken en eenzaamheid tegen te gaan; de 2e groep heeft meer individuele aandacht en begeleiding nodig.
- In plaats van leeftijdscategorieën kan er ook een onderscheid worden gemaakt tussen kwetsbare (zorgbehoevende) en niet of minder kwetsbare (zelfstandige) ouderen. De eerste groep heeft speciale zorg en verpleging nodig die door bezuinigingen moeilijker voldoende te realiseren valt. Deze ouderen zijn daardoor aangewezen op hun sociale netwerk om hun verzorging te regelen. Voor mensen met

geen of uiterst mager kwetsbaar sociaal netwerk kan dit leiden tot verwaarlozing en eenzaamheid.

- Zorg dat er per stadsdeel of gemeente professionele wooncoaches beschikbaar zijn om de vinger aan de pols te houden bij de oudste doelgroep: voor de eigen begeleiding van (ingrijpend) onderhoud aan de ouderenwoning, bij verhuizing en voor signalering van benodigde zorg. Deze professionals dienen verder per stadsdeel, buurt of gemeente kennis te hebben van de aanwezige zorg en de medische opvang om goed en snel te kunnen verwijzen. De wooncoaches kunnen ook een actieve rol spelen in het actief inzetten van 'Van Groot naar Beter'.
- Van Groot naar Beter moet veel duidelijker worden opgezet en gecommuniceerd richting de klant. Corporaties onderling verschillen daar nogal in en moeten daar veel meer één lijn in volgen. Ook de regeling van Hoog naar Laag hoort hier ook bij bv als er een lift ontbreekt.
- De voorkeur van ouderen is dat zij alleen willen verhuizen binnen hun eigen vertrouwde buurt, waar hun netwerk en zorgkaders liggen. Dat is door Eigen Haard op te vangen door de bouw van kleine appartementencomplexen in die buurten d.m.v. inbreiding of transitie van bestaande gebouwen.
- Het (getalsmatig) huisvesten van ouderen door Eigen Haard in grote en gemengde wooncomplexen is af te raden. Daardoor ontstaan er vaker leefbaarheidsproblemen wegens generatieverschillen en verschillen in afkomst en cultuur. Er is dan vaak ruzie over kinderen die veel lawaai maken tot in de late uren.
Niet alle ouderen hebben hier overigens last van en kunnen goed wonen in gemengde vorm. In de toekomst word dat zelfs misschien steeds meer geaccepteerd en heb je juist je buurvrouw/man nodig in kader van participatiesamenleving.

Te treffen voorzieningen:

De woningen moeten ouderenbestendig/ levensloopbestendig/toekomstbestendig zijn. Hierbij moet wel eerst worden vastgesteld wat een levensloop is: over welke tijdsspanne hebben we het dan?

- Woon(omgeving)voorzieningen:
 - Stallen en opladen scootmobiels, (rollators gaan vaak mee naar binnen)
 - Begane grond/ lift
 - Ruime entree en gezamenlijke gangen
 - Makkelijke fietsenstalling
- Woongenot
 - Ruime badkamer, gangen, schuifdeuren, bergruimte rollator/scootmobiel
- Calamiteiten voorzieningen
 - Noodlift, parkeerruimte/ingang hulpdiensten nabij entree, passend bij de woonvorm. De woningen moeten ook voldoen aan de huidige normen van veiligheid en extra veiligheid voor kwetsbare ouderen (brandmelders, deurkierstanders).
 - De toegankelijkheid dient gewaarborgd te zijn, ook al gaat de oude lift stuk. Dan dient immers de brandweer te worden ingeschakeld om bewoners naar binnen of buiten te krijgen! Goed liftonderhoud is dus extra noodzakelijk.

- Valproblematiek: Voor ouderen moeten er mogelijkheden zijn om snel hulp te kunnen inroepen als zij zijn gevallen of in andere moeilijkheden zijn geraakt waar zij zelfstandig niet uit kunnen komen. Vooral buiten kantooruren kan dit problemen opleveren. Een mogelijkheid oplossing zijn alarmkastjes met drukknop en een alarmketting die wankele ouderen kunnen omdoen om medische hulp op te roepen. Dat zou door Eigen Haard kunnen worden geregeld of door betrokken zorgorganisaties waarbij Eigen Haard de voorzieningen regelt.

Een centrale sleutelkast waar de hulpverlener toegang tot heeft zodat die in de woning kan is een mogelijkheid maar dit kan ook weer vragen opleveren. Wie mag deze gebruiken of openen? Hoe waarborg je verlies/diefstal/ rommelig opbergen van sleutels?

Beleidsuggesties/vragen/opmerkingen

- Zorg dat de woningcorporaties een gezamenlijk beleid voor ouderen huisvesting vaststellen.
- Zijn vraag en aanbod voldoende afgestemd per gemeente? Nee, maar in de Prestatieafspraken met de gemeente Aalsmeer zijn goede afspraken gemaakt:
 - Van groot naar beter wordt structureel ingezet.
 - Gemeente zet actief in op passend wonen. Inzet van Wooncoaches. Budget uit Woonfonds (wat is de stand van zaken?)
 - Gemeente breed worden er 180 seniorenwoningen toegevoegd.
 - Eigen Haard labelt ca.15% van de woningen in Aalsmeer voor senioren (is er al een leeftijdsgrens vast gesteld? Ik zou 55+ voorstellen, met als argument dat men op deze leeftijd nog bereidt en in staat bent te verhuizen).

Conclusie: zorg dat deze afspraken in alle gemeenten worden gemaakt.

- Financieel aspect: Iemand die al veertig jaar in een goedkope woning woont is niet snel geneigd te willen verhuizen naar een comfortabele duurdere woning. Misschien een huurgewenningsperiode afspreken? Bijvoorbeeld gedurende 3 jaar een percentage van het verschil huur oude woning en nieuwe woning door Eigen Haard laten betalen. Of de regeling van Amsterdam overnemen: d.w.z. men blijft de oude huur betalen.
- Ouderen maar ook andere alleenstaanden verhuizen niet als hun financiële positie ingrijpend wordt aangetast. Hier is de overheid ook debet aan. Als men wil samenwonen, juist om elkaar te kunnen helpen en bijstaan, wordt men gestraft met kortingen op AOW of bijstandsuitkeringen, en toeslagen die soms geheel wegvallen.
- Voor kwetsbare ouderen die speciale zorg en verpleging nodig hebben is extra ondersteuning nodig zo mogelijk in beschutte woonvormen (kleinschalig en gedifferentieerd woningaanbod ontwikkelen). Initiatief aan wooncorporaties en zorgaanbieders en gemeenten.

- In alle regiogemeenten Wooncoaches aanstellen, die de ouderen kennen en kunnen begeleiden naar een passende woning. In Amstelveen zijn speciale 'ouderencoaches' actief. Deze zouden een deel van de taken van de wooncoach kunnen overnemen om nog beter te kunnen worden ingezet.
- Als alle (nieuwe) starterswoningen/ kleine woningen gelijk ouderenproof zijn (gebouwd) kun je deze veel flexibeler naar vraag inzetten. Toekomstbestendig maken! Nu is er een golf ouderen, straks veel minder. Mee kunnen bewegen met wat er nu gebeurt bespaart straks veel.
- Veel punten onder de noemer 'levensloopbestendigheid' zullen al opgenomen zijn in bouwbesluiten/veiligheidsvoorschriften of vanzelfsprekend zijn. Het gevaar is ook dat door het opnoemen van enkele punten je de "rest" vergeet. Wat is 'levensloop' trouwens? Dat je van 40-110 in een woning kan wonen?
- Welke toekomstige zaken verwachten we? Robots, internet der dingen, thuisbezorging, video interactie, irisscan/ vingerafdrukscan om zaken te openen. Wat voor gevolgen heeft dat en maakt dat bepaalde voorzieningen minder of meer nodig zijn?